

1948

El dia 4 d'abril Raimon Galí es reuneix amb elements de la vella guardia de l'escoltisme (Mn. Batlle, ...) i altres més joves i concreten iniciatives per continuar l'activitat escolta.

1949

Davant l'absència de Batista i Roca i els perills de la persecució franquista, es constitueix un Consell Delegat presidit per l'Amadeu Serch, i la participació de Minyons de Muntanya i Boy Scouts de Catalunya.

1950

Raimon Galí pren la direcció de la Branca Rovers i nomena Eladi Homs com a seu adjunt.

1951

Els dies 7 i 8 de juliol comença l'experiència de Casserres. A finals de l'estiu es munta el primer pont de fusta.

Operació Casserres

Construcció del pont sobre el riu Ter a Sant Pere de Casserres

Monogràfic 4

Monogràfic 4 · Operació Casserres

Introducció

Algunes de les vicissituds que l'escoltisme va haver d'encarar després de la guerra civil, varen quedar comentades al Monogràfic 2.

En aquest, volem recordar una de les de les accions més impactants que a principi dels anys cinquanta va portar a terme la branca Guies o Rovers, quan feia poc temps que en Raimon Galí havia assumit la responsabilitat de la seva direcció: "L'operació Casserres".

Cal tenir present que, a més de les dificultats de tot tipus que representava actuar sota el règim dictatorial que hi havia en aquells temps, s'havien de superar les diferències inherents a la complexa diversificació del propi moviment escolta de casa nostra.

Per això, quan en Raimon Galí va acceptar el càrrec de Comissari de la Branca Guies, ajudat per l'Eladi Homs, ràpidament es va proposar un programa de tres punts:

- 1- Partir de zero creant un clan a fi que un grup de representants de totes les unitats fessin vida comuna i preparessin una organització i un ideari ben concret (Clan pilot)
- 2- La branca havia de desplegar un pla anual d'activitats.
- 3- Per damunt de tot, necessitat de trobar una empresa en comú que els portés a treballar junts. No cal dir que aquest tercer punt és el que va donar lloc a l'"Operació Casserres".

Descripció d'en Raimon Galí

En aquest fascicle ens ha semblat oportú recollir la versió que el propi Raimon Galí recull al seu llibre "Recalada" i la que hem pogut rebre d'un petit grup d'antics Guies de l'A.E. M. de Déu del Roser que van participar molt activament en l'acció i que ara voregen els vuitanta anys: els germans Rafel i Jordi Masó, Miquel i Jordi Agudé, Josep Clos i Jaume Jori.

El clan del Roser era, amb el Doctor Robert, el que aplegava una gent més bona. Els germans Agudé, en Rafel Masó, en Joan Salvador, en Clos –cosí dels Agudé–, en Montull i tot d'altres que em deixo. L'ànima de tots era en Miquel Agudé, secundat de molt a prop per en Rafel Masó. En ells dos vaig veure l'esperança d'uns veritables caps. Sobretot quan, a iniciativa d'en Miquel, em van proposar una empresa que podia lligar tots els clans de Catalunya: la reconstrucció del monestir de Sant Pere de Casserres, en el terme de Roda de Ter, situat en un promontori voltat pel riu, que avui és ja un embassament. El problema gros eren les tres hores llargues de recorregut pel camí de Roda –on avui hi ha el parador de Sau, on es va redactar l'Estatut. Aleshores allò era un camí emboscacat i difícil. Sinó, calia passar el Ter per un gual, no sempre viable, ve-

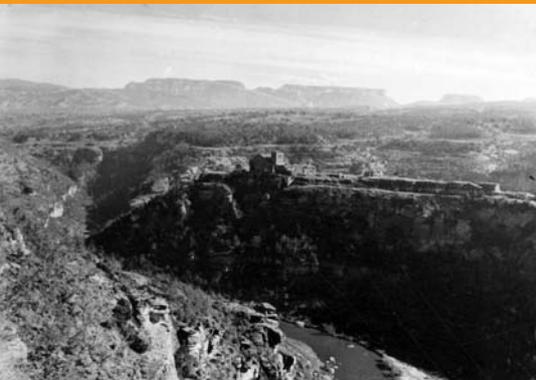
nint de la plana de mas Colom. Vàrem demanar ajut tècnic en l'aspecte arqueològic a Joan Ainaud i a Camil Pallàs. El propietari del terreny, senyor Arisa, ens oferí tota mena de facilitats, àdhuc convertir el seu mas en quarter general si ens decidíem a passar el riu. Entre el monestir i mas Colom hi havia escassament un quilòmetre en línia recta, però calia baixar al llit del Ter per un caminó que feia més de tres-cents metres de desnivell i, passat el riu, calia pujar gairebé un rost igual. Decidírem resoldre el problema construint un pont. Tot això va costar llargues trobades, sortides i aconseguir la col·laboració dels escoltes de Vic.

Quan en parlàrem en consell tothom s'hi mostrà escèptic. Vaig tenir una bona conversa, i forta, amb mossèn Batlle, que no n'era partidari entre altres coses per un

Vista general del Monestir de Sant Pere.
(Arxiu Nacional de Catalunya)

Vista del Monestir de Sant Pere i el riu Ter.
(Arxiu Nacional de Catalunya)

Nevada al lloc on es va construir el pont.
(Arxiu Nacional de Catalunya)

problema d'ambient públic. La cosa faria soroll i podria crear tensions polítiques de tota mena a Roda i a Vic mateix. L'objecció del mossèn era la més assenyada i de fet l'única vàlida. Les dificultats tècniques havien d'ésser, al contrari, l'al·licient, el motiu pedagògic i la trobada d'amistat en una feina comuna prou forta per unir tothom. Bé, el problema del mossèn fou resolt habilíssimament per la gent del Roser.

"Ens visitaren escoltes francesos, anglesos i alemanys"

En Miquel Aguadé es va ficar personalment a la butxaca propietaris, autoritats, etc., fins al punt d'organitzar una festa preparatòria que tingué lloc en el poble de Roda, on el clan del Roser va lluir les seves habilitats teatrals amb l'ajuda de les noies de l'Agrupament, totes també amb una gran categoria humana. El foc de camp tingué lloc a la plaça de Roda, amb assistència de les autoritats, el 16 de maig de 1951. Tot seguit començarem la feina preparatòria i vam convocar tots els clans. Tothom col·laborà i aviat s'esborraren les petites diferències entre Minyons de Muntanya i Boy Scouts de Catalunya. Entre aquests hi havia xicots de molta talla que jo desitjava tenir a prop i que, com els Soliguers, es mantenien un xic a l'expectativa. Especialment volia la col·laboració d'en Joan Peralta, antic oficial de la guerra, l'experiència del qual m'era indispensable. Bé, el fet és que vàrem començar i la Branca Rover esdevingué una unitat prometedora.

L'experiència de Casserres, doncs, començà l'estiu mateix

de 1951 –concretament els dies 7 i 8 de juliol- i va seguir fins a la meua dimissió, el primer d'abril de 1952, el dia que deixàvem muntat i apuntalat el segon pont. Les aventures foren moltes i diverses. Aquell any, amb l'hivern, que no va interrompre la nostra tasca, tothom es va posar a prova. A darrera hora el més engrescat era mossèn Batlle i no cal dir els mossens Rovira Tenas i Torner. Ens visitaren escoltes francesos, anglesos i alemanys i àdhuc van participar en alguna de les nostres jornades. A la fi de l'estiu de 1951 teníem muntat un pont de fusta, que les riudes del desglaç següent se'ns endugué. Tornarem a començar, aquest cop amb l'ajut de l'arquitecte Albín, antic company meu de la guerra, bon amic d'en Folch i d'en Pallàs. L'Albín havia inventat un sistema tècnic a base de ceràmica armada que encara no ha desplegat totes les seves possibilitats. Ell mateix va veure entre nosaltres l'oportunitat de fer-ne una bona prova. La dificultat més gran consistia en els ancoratges, però va ser resolta sobre el dibuix. Després del muntatge calia una consolidació ràpida.

Entorn de l'empresa i durant aquests anys es féu feina efectiva en el camp normal del desenvolupament de la branca dels guies. Les meves visites constants a cada Clan assoliren unes col·laboracions importantíssimes que van anar trencant el glaç –sempre a cavall de Casserres. Així fou com obtinguérem una gran col·laboració dels Soliguers, els quals es volgueren constituir com a clan i col·laboraren amb una revista, "Baloo", que podem considerar entre les grans aportacions literàries de la resistència. Era ciclostilada, però amb una

presentació d'una extraordinària dignitat i bon gust, tot plegat sota una bona direcció pedagògica. No parlem ja del contingut. Aquest sol gest ja em va retornar la confiança en els Soliguers, que d'altra banda també eren presents a Casserres. L'Oriol Martorell s'oferí a preparar un "Cançoner escolta", que va deixar molt endavant, malgrat que aquells anys estava abassegat per la fundació de la Coral Sant Jordi i la seva col·laboració amb les Joventuts Musicals, que apareixen dins la nostra vida col·lectiva durant la primavera de 1951. És evident que tots aquestes activitats de l'Oriol Martorell eren fetes amb l'esperit de servei escolta i tots les consideràvem com a nostres. No cal dir que foren nuclis d'escoltes els primers components de la coral. A la fi del mateix any 1951, l'activitat de "Baloo" fou truncada per una denúncia de publicació il·legal que costà molts maldecaps als seus editors i vint mil pessetes de multa, que llavors era una fortuna. Però el camí ja era obert.

És curiós que aquesta etapa tan definida també coincideix amb el final del que jo anomeno la "primera fase" de l'actuació de l'escoltisme a partir de 1948. La confiança en la bona marxa dels caps a partir de Casserres em féu anunciar la meva dimissió del càrrec de Comissari per ocupar un lloc de segon rang dins la vida escolta.

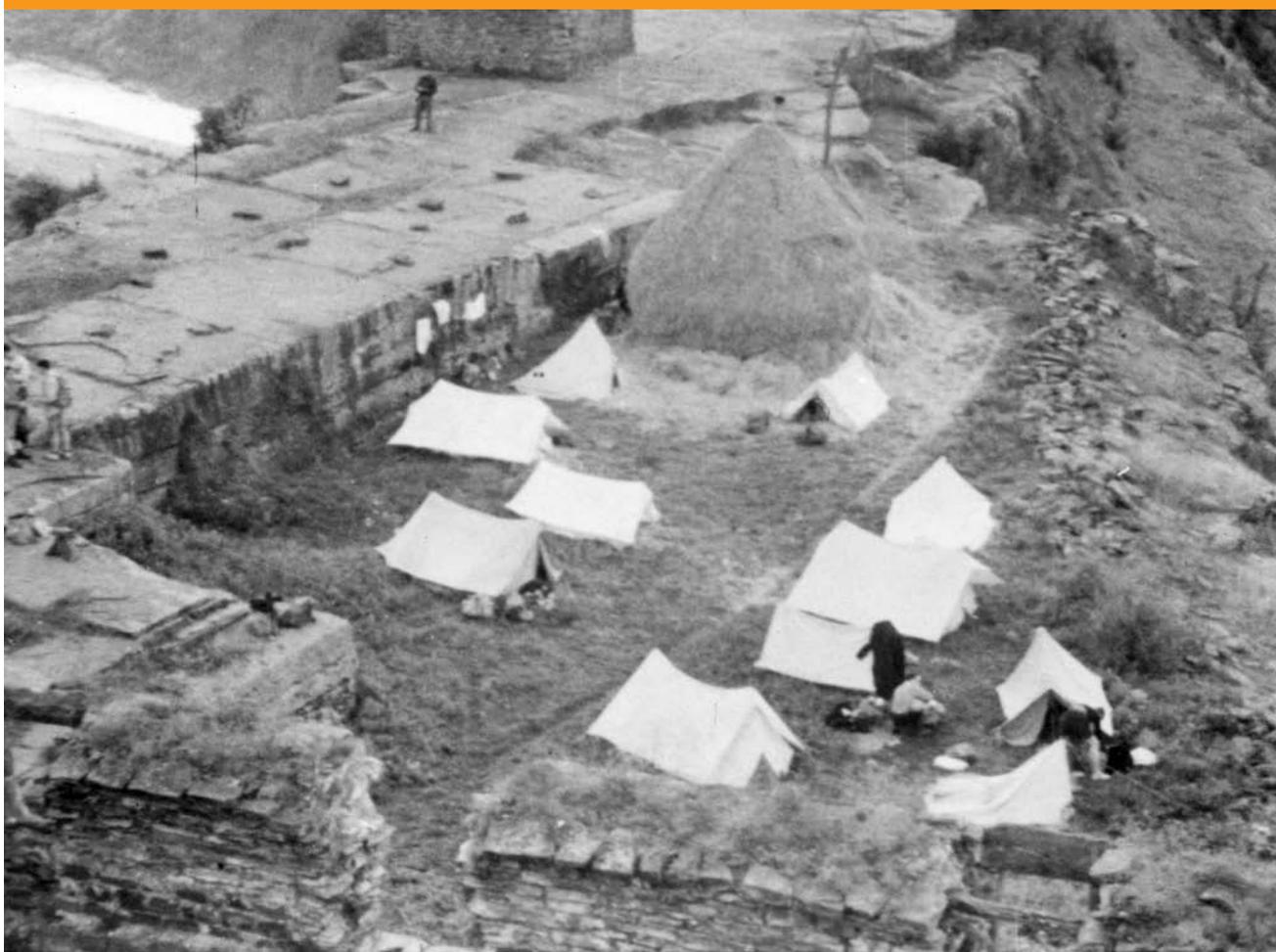
Vaig aprofitar la jornada en què posàvem el pont de ceràmica armada ideat per l'Albín sobre el Ter. Ens hi vam trobar, no tan sols els guies, sinó representants de totes les unitats.

Noies Guies, familiars i amics. Fou com una apoteosi de la tasca de l'escoltisme i encara recordo un escrit emocionat de la Maria Aurèlia Campmany, que hi va assistir. El pont fou col·locat i ancorat. Però dèbilment. La jornada no va donar per més. Calia tornar-hi cada diumenge per reforçar-lo. I més en una època de l'any com aquella —el meu comiat fou el primer d'abril. Bé, haguérem de lamentar una de les típiques derrotes que ens deixem infligir els catalans.

"...passat Sant Jordi una riuada se'ns havia endut el pont..."

Calia preparar la festa de Sant Jordi en la forma habitual, però calia celebrar-la treballant. En comptes de fer-ho pel camí heroic, tal com l'havíem celebrada dos anys abans, a Orrius, ara calia anar a Casserres! No es va fer! I passat Sant Jordi una riuada se'ns havia endut el pont! Tot i així, l'Eladi Homs, els Agudé, en Masó i molts d'altres no es desanimaren i l'empresa subsistí encara més d'un any.

Campament a l'esplanada del Monestir (Arxiu Nacional de Catalunya)

Descripció dels antics de l'A.E. M. de D. del Roser

En aquells temps dissortats, amb censures, persecucions i tota mena de dificultats, havíem aconseguit una subscripció a la revista "La Route" dels Scouts de France. Allà podíem veure el que es respirava, es feia i es podia fer, fora de casa i ens delíem per poder fer alguna activitat que difícilment arribaria al nivell del que podien fer els nostres envejats veïns... Ells es movien dins d'una normalitat absoluta i nosaltres estàvem vigilats i les coses no donaven més de si.

Una de les primeres activitats que aconseguí el nostre Clan del Roser, fou arreglar i dignificar el petit cementiri adossat a l'església romànica que al cap-

Tot d'una, però Mossèn Rovira Tenas, se'ns presentà amb la possibilitat d'una tasca estu-penda, com la d'arreglar o començar a treballar per reconstruir el monestir de Sant Pere de Casserres, molt malmès i abandonat. No ens entretindrem en parlar del Monestir, on està bastit, la seva situació, etc. ara que pràcticament tothom el coneix i l'ha visitat després de la seva reconstrucció. Però en aquell temps per arribar-hi era un problema: calia fer una llarga caminada des de Roda de Ter o bé baixar pel cingle al riu on hi havia un gual. Aquest era realment el camí més curt però també presentava les seves dificultats, sigui pel seu cabal segons els mesos

de l'any, o per alguna crescuda del riu, tal com ens va tocar viure-ho a nosaltres mateixos més endavant.

A mossèn Batlle la cosa no li va agradar gaire. En Galí ho recull molt bé en el seu llibre. No cal esplaiar-nos-hi més. Però, després es va veure com l'empresa va ser un èxit i realment va servir per unir, en una tasca comuna i molt apassionant, tots els Guies de tots els Agrupament catalans.

Ens sabia molt greu que aquest comentari s'interpretés malament, o pogués ser tingut com una crítica a mossèn Batlle, estimat i admirat igual per nosaltres com per tothom qui

Escoltes transportant troncs per la passera. (Arxiu Nacional de Catalunya)

damunt del poble de Gallifa presideix el "Racó".

Després vam anar a Sant Pau del Camp, una altra joia romànica, aquesta al bell cor de Barcelona. També feia pena degut al seu estat d'abandó. Allà però, ens emportàrem una sorpresa: el rector ens va dir que era "Monumento Nacional" que depenia del "Ministerio" i no es podia tocar res de res...

"l'empresa va ser un èxit i realment va servir per unir, en una tasca comuna i molt apassionant, tots els Guies de tots els Agrupament catalans. "

el va conèixer, o que va ser educat, dirigit o aconsellat per ell. Molts bons consells vam rebre d'ell que li hem agraït tota la vida. Per tant no es tracta de cap crítica, ni molt menys, però sí que no sempre les iniciatives sorgides del "Roser" van ser ben vistes o ben rebudes per tothom.

Anem a recordar una mica la feina que es va fer a Casserres,

el que bonament recordem, després de tants anys... Els propietaris del Mas Colom eren els senyors Arissa, amb qui l'arquitecte Camil Pallàs estava emparentat. Aquesta família ens permeté d'establir una mena de "camp base" a la seva masia, situada a prop del barranc, baixant del qual, s'arribava al riu, just en el lloc on hi havia el gual. A més a més la masia estava a la meitat del, diguem-ne camí, que en línia recta anava de l'estació de Torelló al gual. Camí que era el més curt i el què vam fer servir tots nosaltres mentre va durar la feina.

Aquest gual només era practicable uns mesos a l'any, ja que si el riu baixava molt fort era impossible creuar-lo i no diguem si venia riuada. La primera idea era de fer un pont en aquest indret: mig pont mig passera, naturalment de fusta. Però en Camil Pallàs va portar un altre col·laborador, amic seu i també arquitecte, de nom Albín, que havia fet la guerra i també coneixia a en Raimon Galí. Aquest ajut inesperat va resultar molt bo: coneixia o havia fet servir un material, més o menys prefabricat en forma de "teula" que posat sobre pilons de ciment armat en el riu, permetrien de fer el pont damunt de tota aquesta estructura. Però a més va proporcionar-nos una mena de mestre

Celebració de Missa de campanya.
(Arxiu Nacional de Catalunya)

d'obres o encarregat, el que en castellà en diuen un "capataz", que va ser ideal per interpretar les directives dels arquitectes i fer-nos sirgar a tots nosaltres.

"calia guanyar-nos la població de Roda i la seva rodalia."

Això en quant al projecte del pont i que ja havia quedat en mans dels tècnics. Però nosaltres pensàvem en una cosa que no calia oblidar, que era guanyar-nos la població de Roda i la seva rodalia. L'idea va ser d'organitzar un gran foc de camp i a poder ser a la plaça de la Vila. Necessitàvem l'autorització de les autoritats, i com que pensàvem començar fent un pregó convidant tot el poble també necessitàvem un cavall. Suposem que en aquella època la família Arissa, en Camil Pallàs, el Dr. Eduard Junyent del Museu de Vic, Mossèn Rovira(...) hi devien intervenir i el resultat va ser que tinguérem el permís, el cavall i l'home que el va menar per la brida.

El Foc de Camp va ser un èxit, hi va assistir el poble en ple i tothom va quedar-ne satisfet i content. Ens havíem guanyat les simpaties de tothom i veien amb molt bons ulls tot aquell renou a l'envolt del "seu" Monestir.

Mentrestant, a Barcelona tot eren reunions i més reunions. Mossèn Batlle s'hi va adherir, tots els Agrupaments es van unir a l'empresa, portant tota mena d'idees i ajudes. Però especialment l'èxit fou l'entusiasme de tota la minyonada per anar-hi a treballar. Recodem un centre de reunions estratègic i cèntric, on rebíem noves, instruccions i fàcil per reunir-nos: era la botiga "La Siberia",

Creuant el riu Ter
(Arxiu Nacional de Catalunya)

una pelleteria a Rambla de Catalunya-carrer Corts. No sabem si aquella gent encara eren escoltes actius o eren dels "antics". El que si recordem bé, és la de vegades que ens hi havíem trobat i el fàcil que era pel seu punt cèntric de la nostra ciutat¹.

El primer dia d'anar al pont, per començar a treballar-hi, encara no érem tanta gent com més endavant, calia passar una corda de costat a costat del riu. Aquell dia el riu baixava força ple. En Rafel Masó, bon nedador i xicot atlètic es va oferir per travessar el riu i lligar la corda a la banda dreta. Hi havia en Vallespí, de l'A.E. M. D. de Monsterrat, que l'ajudava. Van lligar la corda a la cintura d'en Rafel, es va llençar de cap al riu i nedant enèrgicament, recte en direcció a l'altra riba. Però el corrent era tan fort que el va portar cap avall, fent com una mitja circumferència, fins a una roca més o menys plana on es va refugiar i on va quedar-se allà plantat bo i dret. El rescat va ser obra d'en Vallespí.

Com hem dit, el camp base era a la masia dels Arissa. Allà s'acumulava tot el material i d'allà calia baixar-lo al riu, cosa bastant costeruda degut a la baixada del barranc on només hi

¹ Nota de la Redacció: Es refereix a la família Espar-Tico, una de les més compromeses en la lluita pel redreçament de Catalunya.

Excursió pels voltants de Casserres. (Arxiu Nacional de Catalunya)

havia un estret camí de bast i el feixuc que és portar sacs de ciment a coll i les eines i tota la resta de les coses. Durant els mesos freds, els bivacs a l'envolt de la masia eren del més variat: tota mena de models. Recordem molt bé un que consistia en fer un petit túnel al paller, just per a la persona ficada en un sac de dormir. Nosaltres, amb els Masó havíem optat per dormir a les quadres dels cavalls... El jaç, net, ens permetia dormir calentons i segurament el fet de dormir a la quadra ens devia venir d'antigues arrels pageses, tant pel que feia als Masó com a nosaltres. Però de fet hi dormíem el Clan sencer...

Bé, el pont s'anava perfilant. Diumenge rere diumenge, o festes o "ponts", el fet és que el pont, sigui primer només de fusta o ja amb les ceràmiques de l'Albín, anava acabant-se i ens permetia passar a l'altra riba i per un camí tan costerut com el de l'altre costat, rostos amunt podíem arribar al Monestir. Del Monestir només es

va poder arreglar, netejar especialment, el claustre. Per poder-hi fer més feina hauria calgut tenir un bon pont, totalment acabat, que ens hauria permès traslladar-hi tot el material necessari i que era molt. De tota manera el poder travessar el riu i pujar al Monestir ja ens engrescava.

"una crescuda impressionant del riu s'havia emportat pont i materials riu avall"

Un diumenge vam arribar al mas Colom, on ens esperaven males notícies. Hi havia hagut una forta crescuda del Ter. No recordo si la culpa eren grans aiguats a les capçaleres dels rius... El que sí havia passat, era una crescuda impressionant del riu, que anava de gom a gom i s'havia emportat pont i materials riu avall. L'espectacle era colpidor, fins i tot bonic: veure aquell riu desbordat, com boig, emportant-se tot el que

tenia a les seves vores. Un espectacle emocionant però que a nosaltres ens deixava sense res del que amb tant d'esforç havíem aconseguit...

En Galí parla d'un segon pont. Possiblement, perquè malgrat la tamborinada la feina va continuar. Però no recordem gaire coses més. Hi ha hagut qui ha dit que l'aventura de Casserres fou un fracàs. No ho creiem així. Creiem que va ser un èxit! Si es considera que el "fracàs" va ser la reconstrucció del Monestir, d'acord. Tampoc hi havia una fita especial per a la reconstrucció. Al nostre entendre, el principal objectiu es va aconseguir: poder unir tots els Clans de Minyons de Muntanya BOY SCOUT de CATALUNYA que mai s'havia aconseguit del tot, unir-los en una tasca comuna, en un ideal comú, dins de l'esperit escolta.

**Germans Miquel
i Jordi Aguadé,
Rafel i Jordi Masó,
Josep Clos i Jaume Jori**

L'experiència del Pont de Casserres va marcar al seu temps una fita important en la consolidació de l'escoltisme català. No era fàcil definir propostes que aconseguissin l'adhesió de les diferents organitzacions escoltes que hi havia al nostre país. Potser aquí rau la gràcia principal d'aquesta acció. Les circumstàncies d'aquells

temps varen fer que quedés molt poca constància escrita i gràfica de les sortides, campaments, reunions i treballs que va requerir l'intent de construir el pont. Malgrat això ens ha semblat que aquest monogràfic pot ser una aportació perquè els escoltes i les guies d'avui coneguin un fet de la seva història.

Fotografia portada: Construcció de la passera.
(Arxiu Nacional de Catalunya)

Fotografia contraportada: Cerimonia d'hissar la bandera al campament de Casserres.
(Arxiu Nacional de Catalunya)

Totes les fotografies provenen del fons de la federació d'Escoltisme i Guiatge cedides per l'Arxiu Nacional de Catalunya

Minyons Escoltes i Guies
de Catalunya

FUNDACIÓ
Josep Sans
Per l'escoltisme i el guiatge

Amb la col.laboració de:

Generalitat de Catalunya
Departament d'Interior,
Relacions Institucionals i Participació

memorial
democràtic